

UKÁŽKA 1

Erich Maria Remarque – Na západe nič nové (úryvok)

Ležíme deväť kilometrov za frontom. Včera nás vystriedali. Žalúdky máme teraz plné bielej fazule s hovädzinou, sme sytí a spokojní. Dokonca aj na večer si mohol každý vyfasovať plnú šálku. A to sme dostali dupľované porcie salámy a chleba – to sa nám lichotí. Najdôležitejšie však je, že boli aj dupľované dávky fajčiva. Pre každého desať cigár, dvadsať cigariet a dva kusy žuvacieho tabaku, to je veľmi slušné.

Dnes je vskutku dobrý deň. Dokonca aj pošta došla, skoro každý má zopár listov a noviny. Vlečieme sa na lúku za barakmi. Kropp má pod pazuchou okrúhly vrchnák z plechovky od margarínu. Na pravom okraji lúky stojí veľká hromadná latrína, zastrešená, pevná stavba. To je však iba pre nováčikov, ktorí sa ešte nenaučili ťažiť zo všetkého. Hľadáme niečo lepšie. Okolo stoja totiž rozstratené malé samostatné debny na rovnaký účel. Sú štvorhranné, uzavreté, čisté, celé zhoblené z dreva, s bezchybným, pohodlným sedadlom. Na bočných stenách majú rúčky, takže ich možno prenášať. Pritiahneme tri dohromady, postavíme do polkruhu a pohodlne si sadneme. Skôr ako o dve hodiny sa nezdvihneme. Pamätám sa, že sme sa spočiatku, ako nováčikovia v kasárňach okúňali, keď sme museli chodiť na spoločnú latrínu. Dverí tam niet a sedí tam dvadsať chlapov vedľa seba ako vo vlaku. Možno ich prezrieť jediným pohľadom – vojak musí byť totiž neustále pod dozorom.

01

Na základe textu ukážky, ale aj na základe vlastných čitateľských skúseností vyriešte nasledujúce úlohy:

- A) Kto je rozprávačom v uvedenom románe?
- B) Kde sa odohráva dej ukážky?
- C) Čo je príčinou spokojnosti rozprávača?
- D) Čo „lepšie“ hľadá rozprávač?

02

Vypíšte z ukážky 1 vetu, ktorá obsahuje dôležité heslo (motto), vďaka ktorému je možné prežiť na fronte.

03

Vysvetlite, ako vnímajú vojaci súkromie na latríne?

04

Vypíšte z textu ukážku vetu, ktorá vyjadruje myšlienku, že človek v armáde nič neznamená – v armáde sa stiera ľudskosť, dôstojnosť, v armáde je človek len súčasťou obrovskej mašinérie.

UKÁŽKA 2

Erich Maria Remarque – Na západe nič nové (úryvok)

Máme za sebou niekoľko daždivých týždňov – sivé nebo, sivá rozblatená zem, sivé umieranie. Keď vyrazíme von, okamžite nám prenikne cez plášte a šaty vlhkosť, a tak je to po celý čas vpredu. Neusušíme sa. Kto ešte nosí čižmy, obmotá si ich hore vrecami od piesku, aby do nich tak rýchlo nenatiekla blatistá brečka. Pušky máme samé blato, uniformy sú samé blato, všetko tečie, všetko sa rozkladá, všetko je čvfkajúca, vlhká, olejovitá masa zeme, v ktorej stoja žlté kaluže s červenými škvrnami krvi a do ktorej sa pomaly prepadajú mŕtvi, ranení, tí, čo to prežili. Nad nami zúri víchrica, krupobitie črepín vytrháva zo zmesi sivej a žltej farby ostré detské výkriky zasiahnutých a za noci pretrhnutý život s námahou, so stenaním uniká. Naše ruky sú samá zem, naše telá bahno a naše oči kaluže po daždi. Nevieme, či ešte žijeme.

05

Na základe ukážky 2 opíšte pocity hlavného hrdinu.

06

Ktorý znak expresionizmu sa v texte ukážky 2 prejavil najvýraznejšie.

07

Na základe poznania celého diela určte kompozičný postup, ktorý v ňom autor využil.

UKÁŽKA 3

Erich Maria Remarque – Na západe nič nové (úryvok)

Je jeseň. Zo starého mužstva už mnohí chýbajú. Zostal som posledný zo siedmich chlapcov z našej triedy. Každý hovorí o mieri a prímerí. Všetci čakajú. Keď to bude opäť sklamanie, tak sa zrútiť, nádeje sú príliš silné, nemožno ich už zapudieť bez výbuchu. Ak nebude mier, bude revolúcia!

Nalagal som sa trocha plynu, a tak som dostal štrnásť dní voľno. Celý deň sedím v malej záhrade na slnku. Prímerie príde čoskoro, už tomu verím. Potom sa povezieme domov. Tu mi myšlienky uviaznu a nechcú sa pohnúť. Čo ma pritahuje a očakáva, sú pocity. Je to túžba po živote, je to pocit domova, je to krv, je to opojenie zo záchrany. Nie je to však

cieľ. Keby sme sa boli vrátili domov v roku 1916, boli by sme z bolesti a sily našich zážitkov rozpútali víchricu. Keď sa vrátíme teraz, budeme ustati, zrútení, vyprahnutí, vyvrátení z koreňov a bez nádeje. Nebudeme sa už vedieť vpraviť do života. Nebudú nám ani rozumieť – lebo staršia generácia, ktorá síce prežila tieto roky spolu s nami, mala už svoju existenciu a teraz sa vráti na staré miesta, kde zabudne na vojnu. Za nami rastie mladšia generácia, podobná nám, akí sme boli. Bude nám cudzia a odsunie nás do úzadia. Sme zbytoční sami sebe; budeme rásť, niektorí sa prispôbia, druhí sa podvolia a mnohí budú bezradní. Roky sa rozplynú a nakoniec zahynieme.

08

Ktorý prírodný motív využil autor v úryvku 3? Vysvetlite zmysel jeho použitia.

09

Ktorý slohový postup prevažuje v úryvku 3?

10

Ktorý pocit vystihuje rozpoloženie hlavného hrdinu v ukážke 3?

- A) radosť
- B) nadšenie
- C) neistota
- D) smútok

11

Podľa ukážky 3 vysvetlite, ako vníma hlavný hrdina rozvrstvenie spoločnosti na tri generácie.

12

Hlavný hrdina Paul Bäumer

- A) unikol granátom na fronte, no nedokázal sa spamätať s otrasných zážitkov.
- B) dezertoval, lebo sa odmietal ďalej zúčastňovať na absurdite zabíjania.
- C) padol pred koncom vojny, v tichý deň bez bojov, náhodne a nezmyselne.
- D) padol počas neúspešného pokusu zachrániť svojho ťažko raneného kamaráta.

UKÁŽKA 4

___?___ je označenie pre generačne blízku skupinu amerických spisovateľov, ktorí začali tvoriť v dvadsiatych 20. storočia. Boli sklamaní, plní dezilúzie a deprimovaní z prežitých vojnových hrôz. Typickým predstaviteľom tejto skupiny je prozaik Ernest Hemingway. Jeho prvý román Zbohom zbraniam, napísaný na základe autentických zážitkov, podáva svedectvo o pocitoch vojaka Frederika Henryho, ktorý dal síce „zbohom zbraniam“ a dezertoval z talianskeho frontu, napriek tomu ho vojna dostihla v podobe osobnej tragédie.

13

Ktorý pojem patrí na prázdne miesto (označené otáznikom) v ukážke 4?

7 – RIEŠENIE

01. A) rozprávačom je hlavný hrdina Paul Bäumer
B) na západnom fronte počas 1. svetovej vojny
C) jedlo, cigarety, listy od blízkych, „pokoj zbrani“ – to, že sa nebojuje
D) latríny – trochu súkromia pre nich predstavujú debničky, ktoré si prenesú do polkruhu
02. To je však iba pre nováčikov, ktorí sa ešte nenaučili **ŕažiť zo všetkého**.
03. Pre vojakov je latrína miestom, kde sú spolu, nehanbia sa – smrť navôkol stiera zbytočnú hanbu. Bežne je to súkromná záležitosť. Vojaci vidia utrpenie a smrť každý deň. Latrína pre nich nie je miestom, kde by sa hanbili.
04. (*Pamätám sa, že sme sa spočiatku, ako nováčikovia v kasárňach okúňali, keď sme museli chodiť na spoločnú latrínu. Dverí tam niet a sedí tam dvadsať chlapov vedľa seba ako vo vlaku. Možno ich prezrieť jediným pohľadom*) – **vojak musí byť totiž neustále pod dozorom**.
05. únava, zúfalstvo, neistota
06. dôraz na zmyslové vnímanie – snaha autora zapôsobiť na zmysly čitateľa
07. prevažuje chronologický, v menšej miere sa objavil aj retrospektívny
08. motív jesene – jeseň je metaforou rýchleho zostarnutia mladej generácie, je spojená s nostalgiou, stratou nádejí
09. výkladový slohový postup
10. C
11. Staršia generácia sa bez problémov vráti na svoje pôvodné miesto a zabudne na vojnu.
Stredná generácia sa cíti zbytočná – nemá svoje miesto, je bezradná
Mladá generácia odsunie strednú do úzadia. Ich predstavitelia si budú navzájom cudzí.
12. C
13. stratená generácia

POUŽITÉ ZDROJE:

LOMENČÍK, J.: Úspešná maturita: Slovenský jazyk a literatúra. Košice: TAKTIK 2019. 308 s. ISBN 978-80-8180-132-7

POLAKOVIČOVÁ, A., CALTIKOVÁ, M. a kol.: Literatúra III pre stredné školy. Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana 2012. 200 s. ISBN 978-80-8120-176-9